

U
+
E
|
r
O

A. ROUSSEL
P. BOŘKOVEC
B. MARTINŮ

MOJE ZPOVĚĎ

Když se mě někdo zeptá k jaké hudební tvorbě mám nejvřelejší vztah, musím přiznat, že mě zaujme každá. Jakýkoliv pouhý zvuk, je-li rytmizován, vzbudí ve mně pohybový impuls, který narůstá zpěvnou melodií či orgiastickými rytmy a vyvolává nutnost myšlenkového soustředění k taneční realizaci. Nechal jsem svůj sluch prostoupit všemi možnými hudebními směry a vždy, když mě některý z nich zaujal a vyvolal ve mně představu jevištního díla, snažil jsem se choreograficky postihnout souladnost tančícího s hudbou v rytmickém ztvárnění a melodičnost skladby s jeho výrazem. Prostota a jindy zase bohatství partitury rozliší pak také scénické zaplnění prostoru.

Ať to byl Klavírní koncert A dur W. A. Mozarta nebo Mendelssohnova Italská symfonie či Don Juan Richarda Strausse, vždy jsem hledal duši díla, abych se co nejvíce přiblížil skladateli.

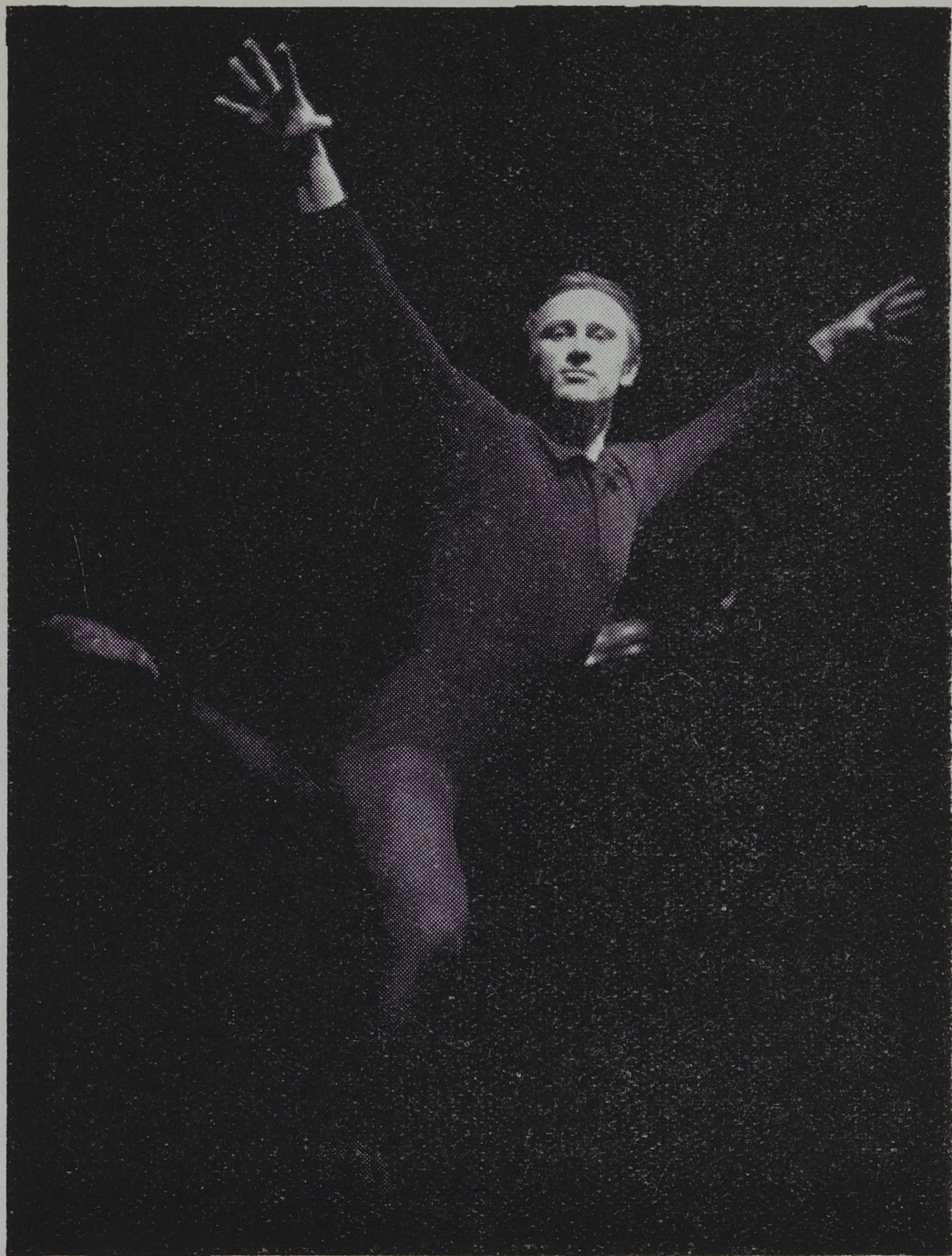
Nezamítám díla, která mi nařizují textovou předlohu, ale rád se s nimi potýkám, abych je přiblížil dnešnímu nazírání diváka. Nesouhlasím s převzatými choreografickými kompozicemi, ty mají zůstat zachyceny jako archivní dokumentačně-historický materiál. Nemohl bych se dnes spokojit v inscenaci stejného díla s požadavkem, který na mne kladl před 45 léty můj učitel. Vracím-li se po 10—15 letech ke stejnému dílu, hledám k němu jiný přístup a snažím se mu dát osobitost svého dnešního nazírání a myšlení.

Miluji vášnivě ty, kteří přede mne staví dílo, pro které je nutno objevit styl a které musím dobýt. Ať je to Prokofjev či Martinů, kteří jako první vkročili v mé choreografické zápolení, (Chòut, Hry o Marii) nebo Bartók, který vešel v cestu mé vyzralejší tvůrčí práce stejně jako Hanušův Othello nebo Hurníkův Ondráš. Na těchto uvedených dílech je markantní rozdílnost stylu a námětu. Když podstoupím takovýto boj a vyjdu z něj čestně, jsem uspokojen.

Dnes stojím před novým úkolem neméně těžkým. Zvolil jsem si díla která zahrnují 50 let moderního hudebního vývoje, skladby významných skladatelů. Pavoučí hostinu, hranou u nás jen ve dvou divadlech (Praha, Brno), dílo francouzského skladatele Alberta Roussela učitele našeho Bohuslava Martinů, jehož symfonickou skladbu Paraboly poprvé scénicky uvádím a Bořkovcova Krysaře.

Emerich Gabzdyl

Premiéra 8. května 1966 v Divadle Zdeňka Nejedlého

pavoučí hostina

BALET STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ

ALBERT ROUSSEL

pavoučí hostina

Pavouk	Richard Böhm
Jepice	Albert Janíček
Motýl	Hana Šarounová
	Vlasta Pavelcová, nositelka vyznamenání „Za vynikající práci“,
Kudlanky	Elen Colombová
Mravenci	Karla Hrdinová
	A. Kvasnicová, A. Žáková, J. Hamplová, D. Širmerová
Hrobařici	Z. Šulcová, R. Mrnušíková, J. Kurovská
Červíci	J. Čížová, D. Dobrá

Choreograf a režisér: zasl. umělec Emerich Gabzdyl

Dirigent: Pavel Vondruška

Scéna: Vl. Šrámek, nos. vyzn. „Za vynikající práci“

Kostýmy: Jan Skalický j. h.

Korepetitor: František Sonek

Asistent choreografie: Jarmila Kovalová

Inspicient: Karel Raška

Pavouk spřádá své sítě a čeká na první oběť. Kolem pobíhají mravenci, hrobaříci — červi vylézají z ovocných plodů. Půvabný motýl poletuje z květu na květ — až uvázne v pavoukově síti. — Blíží se kudlanky, pavouk se stahuje do bezpečí.

Na palouku se zrodí jepice. Její půvabný let je středem pozornosti, její život je však závratně krátký.

Pavouk lapil svou oběť. Pomocí hrobaříků vysvobodí kudlanka svou družku z pavoukovy sítě a sekadly jej usmrtí.

Snový přírodní obraz uzavírá smrt něžné jepice, její pohřeb na stinném palouku...

dějová osnova pavoučí hostiny

ALBERT ROUSSEL (1896—1937)

je předním reprezentantem hudební tvorby své doby a označován často za impresionistu. Roussel se však ubránil impresionistickému promítání svých citů do hudby a z raného impresionistického stínování se vypracoval k formové ústrojnosti a pevnějšímu výrazu.

Charakterizovat jeho dílo není rozhodně snadné. Je to však celek vzácně jednotlý a přitom neobyčejně mnohotvárný. Vedle vysoce kultivované citovosti s nádechem resignace v Básni lesa z roku 1908 a v baletu Pavoučí hostina (1913), stojí zralá skladatelova orchestrální díla — Suita F-dur, kantáta Žalm 80., III. symfonie a balet Bacchus a Ariadana, Vlámská rapsódie či Symfonietta pro smyčce. Pendant tvoří křehká, podivuhodná díla, plná orientálních prvků — orchestrální triptych Évocations a opera Pâdmavâti.

Balet Pavoučí hostina z roku 1913 je křehká, líbezná hříčka obrazů přírody. Roussel zde zhudebnil mistrovské dílo komorního ladění. Bohatě zde využil příležitosti k zvukomalbě přírodních sotva postižitelných zvuků. Scény hmyzu jsou skvělým dokladem skladatelova citu, charakterizačního mistrovství... a instrumentační virtuozity.

Něžný tanec jepice, scény s pavoukem — to vše vytváří neobyčejně přirozený celek, dramaticky účinný i lidsky dojmavý.

Kr'us aĩ

PAVEL BOŘKOVEC:

krysař

Krysař	Albert Janíček Karel Jurčík
Starosta	Leo Kratochvíl
Jeho dcera	Elen Colombová, Hana Šarounová
Velitel stráže	Vlastimil Vrba
1. strážník	Jiří Duží
2. strážník	Josef Radil
3. strážník	Jiří Hájek
4. strážník	Josef Kopačka
1. panička	Alena Kadlecová
2. panička	Dana Krásová
3. panička	Vlasta Jurčíková
4. panička	Lída Vaňková
1. měšťka	Olga Mitková
2. měšťka	Libuše Baroňová
3. měšťka	Libuše Šindlerová
4. měšťka	Zdena Nedvědová
Služebné	Karla Bončková, Zdena Hrtoňová
Děti	žáci baletního studia
Měšťané	Tomáš Kyndl, Petr Benda Robert Hučín

Choreograf a režisér: zasl. umělec Emerich Gabzdyl

Dirigent: Pavel Vondruška

Sólový klavír: František Sonek

Scéna: Vl. Šrámek, nos. vyzn. „Za vynikající práci“

Kostýmy: Jan Skalický j. h.

Korepetitor: František Sonek

Asistent choreografie: Jarmila Kovalová

Inspicient: Karel Raška

1. „A vaše jméno?“

„Nejmenuji se; jsem nikdo. Jsem hůř než nikdo, jsem krysař“.

Muž který takto mluvil, stál se vzpřímenou hlavou před vraty domu. Vysoký a štíhlý, štíhlejší ještě ve svém přiléhavém kabátci a v úzkých nohavičkách. Jeho ruce byly drobné a jemné, jako ruce paní. Neměl při sobě ani zbraně ani hole, ač se zdálo, že přichází zdaleka po cestách, jež si vždy jisty nebyly. Svíral zato něco dlouhého a ozdobného, co budilo zvědavost ženy, s kterou hovořil. Byla to píšťala cizokrajné práce

„Krysař“, zasmála se žena ve dveřích. „Přicházíte včas do Hammeln. Není tu krysaře, zato krys je tu mnoho“

Starosta, otec dívky s níž krysař hovořil, nabídne cizinci peněžitou odměnu, zbaví-li město krys. Krysař nabídku přijímá s podmínkou přidá-li starosta ke slíbené odměně i ruku své dcery.

„A vyháněl krysy. Byla to událost pro Hammeln. Děti i staří divili se krysám, které šly za ním slepě do záhuby, fascinovány jeho píšťalou, sotva více slyšitelnou pro dobré a počestné občany nežli vzdálené bzučení hmyzu. A vlny řeky přijaly krysy a pohltily je“

2. Nyní starosta a lakotní měšťané litují zlata, jež mají vyplatit cizinci. Uzavřou brány města a krysaři se vysmějí. Krysař zachvácen vztekem a bolestí nad lidskou zlobou a falší zapíská znovu na svou píšťalu.

„Nebyl to však tenký a tlumený tón, kterým vábil krysy. Zvuk zněl plně a mocně“

Sbíhají se všechny děti z Hammeln a očarovány jdou za krysařem, jdou nezadržitelně jdou a s Krysařem jeho dívka . . .

(Citáty z „Krysaře“ Viktora Dyky)

obsah baletu krysař

PAVEL BOŘKOVEC (1894)

je jednou z nejsvráznějších a nejzajímavějších postav soudobé české hudby.

Žák Sukův na mistrovské škole pražské konservatoře, nyní profesor na AMU byl již od svých skladatelských počátků typem umělce, jež usiloval o vlastní osobitý výraz. Jeho tvůrčí cesta byla složitá — mnohá Bořkovcova díla nesou stopy nejen úporného hledání, nýbrž i pečeť doby v níž tvořil. Jeho hudební řeč neztrácí nikdy svou intelektuální složitost v charakteru myšlenek i jejich zvukovém tvaru. I když někdy zarazí nezvyklým tónem, nebo zdánlivou drsností je vždy řízena pevným a organickým řádem skladatelovy myslitelské osobnosti.

Jeho tvorba sahá od řady děl komorních (kvarteta, nonet, dechová kvinteta) přes orchestrální (Concerto grosso, Symfonieta, klav. a houslový koncert) až po díla hudebně dramatická, z nichž jmenujeme nejúspěšnější — balet Krysař a dále opery Satyr a Paleček.

Balet Krysař vznikl v roce 1939. Scénář si vytvořil skladatel sám, podle starosaské legendy. Bořkovcův kompoziční styl, neobyčejně složitý myšlenkovou polyfonií, se v tomto díle charakteristicky uplatňuje.

Hudbě Krysaře byla již dávno přiznána jevištní působivost. Je ryze baletní a zároveň dějově výrazná. Dílo samo je velmi zajímavé svým vyzněním. Ač podle běžných měřítek příběh končí vlastně tragicky, obsahuje hudba jasnou katharzi, viděnou v úniku dětí z prostředí tak zlých, citově prázdných lidí.

paraboly

BOHUSLAV MARTINŮ :

První scénické provedení

paraboly

Symfonické obrazy

Vlasta Pavelcová, nos. vyznam. „Za vynikající práci“
Bohuslav Pašek

Karla Hrdinová, Jana Hamplová, Jindra Kurovská,
Alena Žáková, Zdena Šulcová

Richard Böhm, Josef Kopačka, Josef Radil, Jiří Hájek,
Leo Kratochvíl

Alice Kvasnicová, Renáta Mrnušíková

Karel Jurčík, Vlastimil Vrba

Choreograf a režisér: zasl. umělec Emerich Gabzdyl

Dirigent: Pavel Vondruška

Scéna: Vl. Šrámek, nos. vyzn. „Za vynikající práci“

Kostýmy: Jan Skalický j. h.

Korepetitor: František Sonek

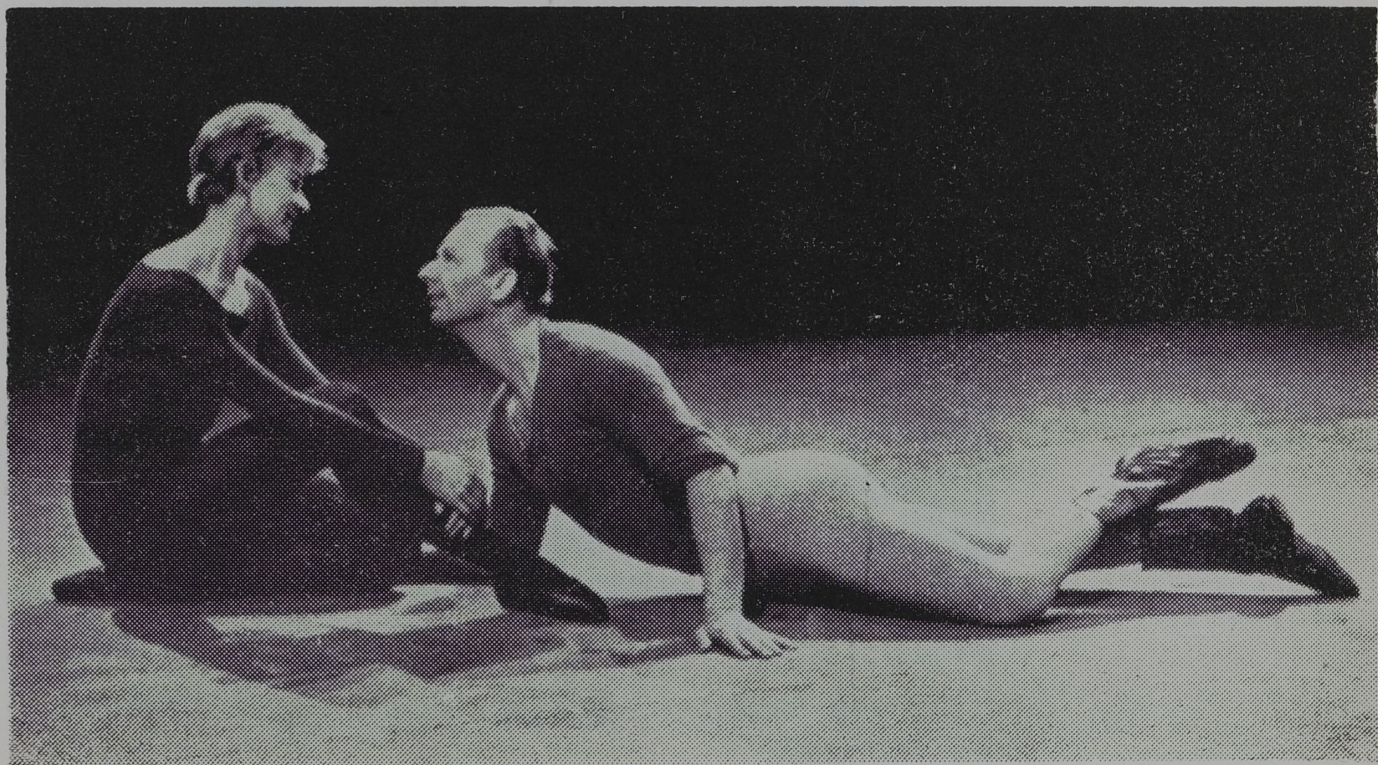
Asistent choreografie: Jarmila Kovalová

Inspicient: Karel Raška

BOHUSLAV MARTINŮ

patří k nejvýznamnějším zjevům moderní české hudby. Narodil se v Poličce 1890 na Českomoravské vysočině. Od dětství se vyvíjelo jeho nadání, formovala jeho umělecká povaha, uplatňovaly jeho mnohostranné odborné zájmy.

Na pražské konzervatoři studoval housle, varhany a klavír. Když měl již za sebou rozsáhlé soukromé studium skladby a první závažné kompozice, pokračoval ve studiu u Josefa Suka. Jeho zvědavý duch a touha po nových objevech v oblasti zvukových možností ho vedla k dalšímu studiu. Martinů odchází do Paříže k Albertu Rousselovi, který měl pak podstatný vliv na vyhranění jeho umělecké osobnosti. Od roku 1923 žije

Martinů trvale mimo hranice své vlasti a umírá ve švýcarském Liestalu v roce 1959.

Martinů byl osobností zcela mimořádného formátu. Zasáhl téměř do všech oborů hudební tvorby a jeho skladatelský odkaz je neobyčejně rozsáhlý. Od monumentálních děl symfonických, přes díla hudebně dramatická až po líbezná písňové cykly vonící domovem a vzdálenou vlastí.

V symfonickém oboru dosáhl prvních úspěchů symfonickými obrazy *Half-time* (1924) a *La Bagarre* (1925), vrcholu pak svým *Dvojkonzertem* pro 2 smyčcové orchestry, klavír a tympany z roku 1938.

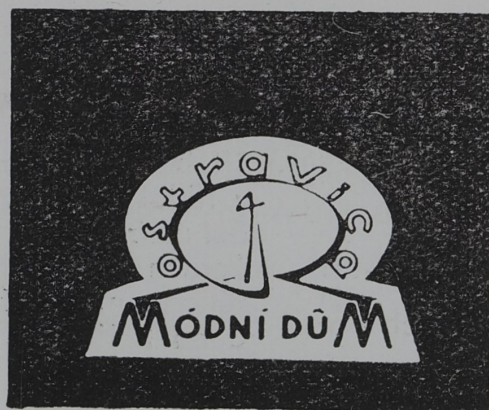
Do posledního skladatelova období patří symfonické obrazy, fantazie – *Fresky Pierra della Francesca*, *Skály*, *Paraboly* a *Tři rytiny*.

Paraboly z roku 1957 byly inspirovány francouzským letcem - básníkem a filosofem Antoine de Saint-Exupérym, „v jehož posmrtném díle *Citadelle* našel Martinů texty své *První* a *Druhé* paraboly. Saint-Exupéry znamenal pro Martinů mnohem více než autora vrcholných textů pro motta svých orchestrálních děl. Našel v něm básníka - filosofa, který dokonale vyjádřil jeho cítění a myšlení. Vášnivý a odvážný letec, technik s exaktní fantasií, pro něhož celá planeta dostala z výšky jiné vzezření a jehož lidské vztahy, určitá kvalita lidských vztahů se vytvářela v nebezpečí a v hodinách velkých dobrodružství, v prvních nočních letech nad oceánem, nad pouští, nad velehorami, a který padá do moře jako válečný pilot před samým koncem války. Muž, který hledá svou vlastní hustotu a ne své štěstí..." (cit. M. Šafránek: *B. Martinů – život a dílo*).

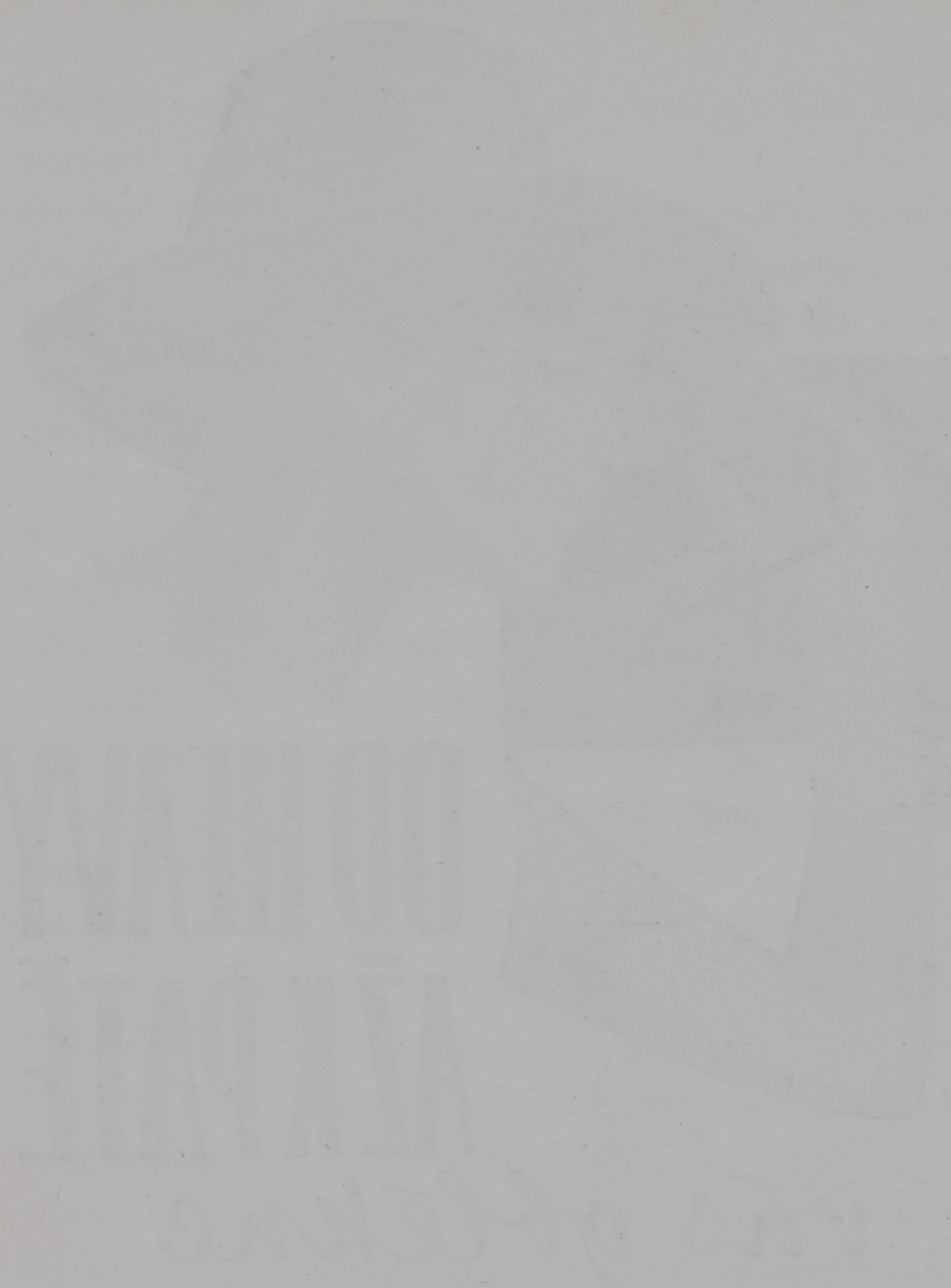

**OD HLAVY
AŽ K PATĚ**

vás oblékne

M Ó D N Í D Ů M
O S T R A V I C A

Tři balety. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě
v redakci prom. hist. Evy Šýkorové. Grafická úprava
Bohumír Tittler, foto František Krasl, typografická
úprava Rud. Mikeska. Vytiskly Moravské tiskařské
závody, n. p., závod Ostrava, prov. 22, Hollarova 14.
Cena 2 Kčs.

T-11 62231

